

(א) [לעיל ע"ג, ט] (ב) [לעיל להולכה, א] (ג) [לעיל טז, ז] (ד) [לעיל טז, ח] (ה) [לעיל טז, ט] (ו) [לעיל טז, י]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הרי שני וכו' וטרח וישר אותה: (ב) ד"ה אונגל וכו' תחת משאה אבל צבקה: (ג) תוס' ד"ה הוסיפה וכו' אלף אומדן אם היה יכול: (ד) ד"ה ר' יוסף וכו' תחת מלאכה פטור מ"מ כיון: (ה) בא"ד דה"ה כל שני:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אפילו וכו' שלא חש להאריך. עיין בתשובת הר"ם הלוי ח"א סי' פ:

הגהות הגר"א

[א] גמ' פשטא כו'. כ"ב גירסת הרמב"ם אצבעה לה וצ"ע שזה מלא במאן וקא עייל כו':

מוסף רש"י

אורידא דהר. ז"ל (כע"ל 17).

השובר את האומנין פרק ששי בבא מציעא ע"ה.

מפני רעסה. דאנן סהדי דנללו אונסא דזווי נמי הוה מוצין לה והאי דעייל ונפיק אזוי ממחר הוא לגבות שלא יחזור לוקח: **נעא לזבזי צמאה.** היה צריך למאה זוי ורצה למכור שדה קטנה צמאה זוי ולא מנא לה לוקחין ומכר גדולה צמאחיס: וקא עייל ונפיק אזווי.

זוה עיכבס: לא קני. דאנן סהדי דעל כורחו מכר הוסיפה ויכול לומר לכך הייתי מחזיר אחר המעות לקנות שדה קטנה תחתיה: ולא אשכח. לא מנא לה לוקחין מיד: ואילו היה עורח. טובא לחזור אחר הלוקחין: הוה משנה. לוקחי שדה קטנה: ולא ערע. הוקשה לו הטורח ומכר הגדולה צמאחיס: ועייל ונפיק אזווי מאי מוכר שדה מפני רעסה דמי. כיון דמשום טירחא דאהדורי אחר לוקח הוקשה עליו למכור אותה בלא דומק מעות שמוע מינה לא חצובה הייתה עליו: עד כדי שדך. אם עשו אללו קלת המלאכה ולא קיבלו כלום שוכר עליהן כל מה שהוא חייב להן יוסיק לאחריס ויגמרו: שצאס חבילה לידו. אם יש צידו משלחן הרבה כדרך האומניס המקבלים עליהן מלאכה מצויאם כלי אומנות לצית בעל הצית: **בתני' צבקה והולכה צהר.** צראש הדר ואע"פ שהדך חלק וישר חייב. בגמ' מפרש מאי שנא רישא הכא דלא מפליג צין הוחלקה להוסיפה וצביפא מפליג להולכה צהר והולכה צבקה: ואם החליקה פטור. שצהר היא ראויה להחליק יותר שראש הדר חד ומשופע ללדדן: ואם הוסיפה חייב. שצבקה מעלה הגל לפי שההריס קציצה ואין איר שולט בה: **אם מחמת המעלה הוסיפה.** בעלותה מרגל הדר לראשו: חייב. שהמעלה גרמה לה והוא שינה להולכה צהר: והנריקה. בגמרא^(א) מפרש: או

שנעשים אנגריא. שנעולה לעבודת המלך: **אומר לו.** משכיר לשוכר: **הרי שך נפיד.** טלנה כמו שהיא סמויה ותלך שאף מולך גרס כמו מולי וטרח^(ב) ואשר אותה דכרכיס. וגזי אנגריא נמי המתן עד שתשוב שאף מולך גרס ונפסיד שנינו: **מסא או נשברה.** שמשפיד כל שכרו: חייב. המשכיר למכור העור והגבילה לכלבים ולהוסיק מעות ולהעמיד לו חמור או ישכור לו אחר דמי נצילה שהרי חמור זה שיעבד לו או יחזור לו שכרו: **גמ' דקא מפליג.** צין הוחלקה להוסיפה: **שמסא מחמת אויר.** לא הוחלקה ולא הוסיפה ומתה מעצמה הואיל ושינה זה יכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת אויר לא היתה לימודה ליגדל באויר הר וקשה לה או לא היתה לימודה באויר צבקה וקשה לה: **אונגל.** עייפות ויגיעה ממשאה. הולכה צהר יכול לומר לו עייפות המעלה שעלתה לראש הדר הועיל לה מתחילה על כן עייפה לה לאחר זמן כשהלכה כדרך החלקה ויגיעה תחת משאה ומתה. ואם שינה להולכה צבקה אע"פ שלא ראינו אותה מועת ולא היסו חס מאד לומר הוסיפה י"ל אם הלכה צהר היה האויר שולט שם ונותן בה כח ולא חגיע תחת משאה^(ג) צבקה לא שליט בה אויר והיא היתה חסירת כח ויגיעה לה: נקרא

מפני רעתה: (א) **פשיטא בעי לזבזי במאה ולא אשכח וזבין במאתים וקא עייל ונפיק אזווי לא קני אלא אי בעי לזבזי במאה ולא אשכח ואי טרח הוה משכח ולא טרח וזבין במאתים וקא עייל ונפיק אזווי מאי כמוכר שדרהו מפני רעתה דמי או לא יתיקו: שכר את החמור ואת הקדר וכו' שוכר עליהן או מטען: עד כמה שוכר עליהן אמר רב נחמן: עד כדי שוכרן איתבייה רבא לרב נחמן^(ב) עד ארבעים וחמשים וזו אמר ליה כי תניא הריא ישבאתה חבילה לידו: **בתני' השוכר את החמור להוליכו בחר והוליכו בבקעה בבקע' והוליכו בחר אפילו זו עשר מילין וזו עשר מילין ומתה חייב השוכר את החמור להוליכה בחר והוליכה בבקעה אם החליקה פטור ואם הוחמה חייב והוליכה בבקעה והוליכה בחר אם החליקה חייב ואם הוחמה פטור אם מחמת המעלה חייב השוכר את החמור והבריקה או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך מתה או נשברה חייב להעמיד^(ג) [לו] חמור: **גמ' מ"ש רישא דלא קא מפליג ומאי שנא סיפא דקא מפליג אמרי דבי ר' ינאי רישא שמתה מחמת אויר דאמרינן^(ד) אוריא דהר קטלה ואמרינן אוריא דבקעה קטלה ר' יוסי בר חנינא אמר כגון שמתה מחמת אובצנא רבה אמר כגון שהכשיה נחש רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הא מני ר' מ' היא דאמר כל המעביר על דעת של בעל הבית נקרא******

בגון שבאת חבילה לידו. וא"ת א"כ פשיטא וי"ל דה"ה אסמכתא היא ולא קני א"כ דפועל לא נותן לו אלא לשכור צויה ולא מן הכלל: **אפילו זו י' מילין ב'.** וה"ה אפילו זו שהלך בה קצרה יותר אלא שאלא חש להאריך: **הוחמה בחר פטור.** וא"ת למי"ד לעיל (דף מ"ג). תחילתו בפשיעה וסופו צאונס חייב אמאי פטור הא תחילתו בפשיעה היה לענין הוחלקה וי"ל דלא מחייב אלא צאונס שיש לתלות שאם לא היה משנה אפשר שלא היה צא האונס כי היא דלריפא דלורבני דאונס צא מחמת הפשיעה שאם היה מנעיס תחת הקרקע כדשמואל לא היו נגזרים אבל הכא כי הוחמה צהר כ"ש דאם לא שינה והיה הולך צבקה דהוה הוחמה והכי אמר רבא צהמפקיד (לעיל דף לו): גזי פשע צה וינאמה לאנס אפילו למי"ד חייב הכא פטור דמלאך המות מה לי הכא מה לי התם וא"ת שיליה הפועלים (לקמן דף כ"ג: וס' ד"ה א') גזי הניח עדורו וצא לעיר וצא חרי ודרס פטור ומוקי לה רבה דעל צעידנא דלא עיילי אינשי ופריך אציי תחילתו בפשיעה לענין גזי וסופו צאונס הוא לענין חרי והתם אפילו לא פשע הוא ולא צא לעיר היה נארע האונס ומאי פריך וי"ל דשמת אם היה שם היה מוליכן למרעה אחר קודם צימת חרי כי כן דרך הרועים לרעות חזי היסו צשדה זו וחזי היסו צשדה אחר או שמת אם היה שם הארי היה ירא לצא שם או היה מקיים ציה גם את הארי ואת הדוב הכה עבדך וצלאו הכי צריך לפרש הפשט התם כך דקאמר אין אומריס אילו היה שם היה מניל אלא ו אומריס אם היה יכול להציל חייב ואם לאו פטור ואי אפשר לפרש צע"א ורז אלפס פירש התם דאציי

לפעמיה דאמר צפרק המפקיד (לעיל דף לו: וס' ו) לא מיציעא כו' אלא אפילו למי"ד פטור הכא חייב דהבבל דאגמא קטלה משמע דלמי"ד חייב א"כ צלאו האי טעמא אע"פ שהאונס היה נארע בכל ענין ויש לדחות ראייתו דלמי"ד חייב נמי סמך אהאי טעמא דקאמר בסוף דהבבל דאגמא קטלה דאם לא כן תקשי ליה ממתימין דהכא דקאמר הוחמה צהר פטור ומיהו למה שפירש לצסוף דהכא לא חשיב תחילתה בפשיעה א"כ: **ואם הוחמה מחמת המעלה חייב.** וא"ת והיכי ידעינן צרישא דקתני הוחמה צהר פטור דשלא מחמת המעלה הוחמה וי"ל דראינו שלא הוחמה בעלייתה שעלתה בלא טורח והלכה אחר כן הרבה ולא היתה מויעה וצטר הכי הוחמה וא"כ שלא מחמת מעלה היה ופטור: **בגון שמתה מחמת אויר.** פ"י שידוע שאותו יוס היה אויר משונה צהריס יותר מצבקה או איפכא משלג או ממטר והוי תחילתו וסופו בפשיעה ולהכי נקט להולכה צהר והולכה צבקה ולא נקט להולכה צהר זה והולכה צהר אחר משום דאין רגילות להשתנות אויר אלא מהריס לצבקות אבל מהר להר ומצבקה לצבקה אין דרך אויר להשתנות: **רבי יוסי בר חנינא אמר שמתה מחמת אובצנא.** שנתייגעה מחמת מלאכה ואף על גב דמתה מחמת מלאכה^(ה) מ"מ כיון ששינה חייב שאם היה לו להולכה צהר אפשר שאם היה מוליכה שם לא היתה מתייגעת מחמת אויר והרוח ששולט שם או אם היה לו להולכה צבקה לא היתה מתייגעת שם לפי שאין טורח שם כמו צהר ולהכי חייב אפילו למי"ד תחילתו בפשיעה וסופו צאונס פטור אך על רבה דאמר כגון שהכשיה נחש קשה לריצ"ס אמאי נקט לדידיה הר וצבקה דה"ה ה"מ למינקט צבקה וצבקה אם ידוע שנמלא נחשים היסו צבקה ששינה להולכה שם דלא שייך האי קלקול להשתנות מהר לצבקה טפי מצבקה לצבקה ואר"י דרבה לטעמיה דאית ליה תחילתו בפשיעה וסופו צאונס חייב כדמשמע בס"פ השוכר את הפועלים (לקמן ד' כ"ג: וס') מדפריך ליה אציי אמאי פטור תחילתו בפשיעה וסופו צאונס הוא והשתא א"כ דלהכי נקט הר וצבקה משום דהשתא הוי תחילתו בפשיעה לענין הוחמה והוחלקה אבל אם שינה מצבקה לצבקה היה פטור דליכא תחילתו בפשיעה וצריש הכונס (ב"ק ד' טו: וס') דפריך ארבה דאמר והוא שחתרה הניחא למאן דאמר תחילתו בפשיעה וסופו צאונס פטור אלא למי"ד חייב מאי איכא למימר הוי מני למיפקר דרבה אדרבה דאית ליה הכא חייב אי גרס צתרוייהו רבה והשתא כל אלו אמוראים שצאין לתרץ סוצידיס כרצא דאמר מלאך המות מ"ל הכא כו' דלאציי דאמר הבבל דאגמא קטלה א"כ ממתימין צלאו הני שניי וחייב אפילו מתה כדרכה דאמר ההוא אוירא שהולכה שם קטלה אע"פ שאין ידוע שיהא אותו אויר רע כלל יותר מאויר אחר דלאו דוקא נקט הבבל דאגמא^(ו) ה"ה כל שינוי אויר כדמוכח צשמעתינן דהתם והא דנקט צביפא הוחלקה צהר והוחמה צבקה חייב ה"ה מתה כדרכה כיון דהוי תחילתו בפשיעה אלא משום דצפטור דהר מני הוחמה אשמועינן אף על גב דחיימוס הוי צהר טעמא לפטור צבקה לא מייפטר צהרי אלא אדרבה הוי טעמא לחיובא וא"ת והא שמעינן ליה מרישא דאפילו מתה כדרכה חייב משום דהוי תחילתו בפשיעה כ"ש כשמתה ע"י החלקה דהר וחיימוס דצבקה דמחייב וי"ל דאי לאו אשמועינן צביפא לא הוה ידעינן אמאי חשיב לה צרישא תחילתה בפשיעה לחיובא אפילו צמתה כדרכה וא"ת ולרצא וכל האמוראים דהכא דפטרי צמתה כדרכה אמאי מני צביפא הוחמה צהר והוחלקה צבקה פטור

עין משפט נר מצוה

לו א ב מ"י פ"ח מהל' מכירה הלכה ה וע"י צמ"מ סמג עשין פ"ב טו"ש"ע ח"מ סי' ק"ג עש"ף יג ופ"ע"ד: לו ג ד מ"י פ"ט מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין פ"ג טו"ש"ע ח"מ סי' ש"ג עש"ף ו: לו ד ה מ"י שם פ"ד הלכה א טו"ש"ע ח"מ סי' ש"ט עש"ף א: לו ו מ"י שם טו"ש"ע שם עש"ף ב: לו ז מ"י שם פ"ה הלכה א סמג שם טו"ש"ע ח"מ סי' ש"ז עש"ף ח: